

## **Svět živelů**

### **Vědomí rtuti a stříbra**

*Vyšší svět - svět živelů · Původ smyslů · Mozek jako narušovatel vyššího poznání · Mystérium merkuria neboli rtuti*

- Merkurium a svět hvězd · Léčení rtuti a spirituálním poznáním · Mystérium stříbra a krve*
- Terapie stříbrem · Poznání karmy*

Pokusil jsem se na jedné straně ukázat, jak člověk dospívá k jiným stavům vědomí, než jsou ty, které má v obvyklém životě dnešní doby. Potom jsem se pokusil ukázat, jak historický průběh vývoje lidstva ukazuje, že lidstvo ve svém poznávání a jednání nežilo vždy ve stejném stavu vědomí, v jakém žije dnes. Pak jsem se pokusil nasměrovat váš pohled na stavy vědomí poznávajících lidí v 10., 11. a 12. století v souvislosti se způsobem, jakým bylo tenkrát pěstováno poznání, například ve škole v Chartres, a poukázal jsem na to, jak v souvislosti s tím vznikly poznatky, které nepatří k dnešním stavům vědomí, například u takové osobnosti, jakou byl Dantův velký učitel Brunetto Latini. Včera jsem se pak pokusil vést váš pohled dále do minulosti, k onomu zvláštnímu způsobu, jakým byl vztah člověka ke světu například v efeských mystériích. Vidíme tu, že lidé skutečně žili v jiných stavech vědomí, i když jsou značně příbuzné současnému každodennímu a vědeckému vědomí.

Dnes bych tedy chtěl pokračovat v úvaze, v níž bylo naše historické ohlédnutí určitou vsuvkou. Poznamenal jsem, že kovo- vost, ona vlastní substancialita nerostů, má vztah k člověku a ke stavům jeho vědomí. Na základě příbuznosti člověka s tím, co bývá označováno jako kov zvaný měď, jsem ukázal stav lidského vědomí, kterého lze dosáhnout tak, jak jsem to popsal, a který pak vede k možnosti sledovat zážitky mrtvého, tedy onoho takzvaného mrtvého, i za okamžik, kdy projde branou smrti.

Musíme si ovšem uvědomit, že tím napůl patologickým zážitkem, který jsem vám naznačil, tedy oním úpalem, se Brunetto Latini dostal k takovému druhu poznání, jaký jsem vám především popsal. A skutečně, co popisuje, čeho se mu dostalo inspirací bohyně Nátury, toho lze dosáhnout v tomto stavu vědomí, který je nejpříbuznější našemu obvyklému stavu - neboť tento stav je našemu obvyklému stavu vědomí velmi blízce příbuzný. A tento stav sleduje zážitky, které mrtví prodělávají bezprostředně v prvních letech, jakmile projdou branou smrti. A řekl jsem, že to je mnohem reálnější stav. Člověk při něm stojí ve světě, který silněji stlačuje, silněji září, který všechno vytváří silněji než náš obvyklý fyzický svět. Jenom díky tomu, že to tak je, můžeme prodělávat to, co prodělává ten, kdo nedávno prošel branou smrti.

Tento svět však zároveň ukazuje něco velmi zvláštního. Když se člověk nachází v tomto světě, který jsem popsal, pak ve chvíli, kdy je v tomto stavu vědomí, nemůže pohlížet na své obvyklé denní zážitky, na to, co prodělává v obvyklém životě. Ze svého vlastního života vidí člověk jen to, co bezprostředně předcházelo vstupu do pozemského života, co prodělal ještě v duchovním světě, dříve než vstoupil do pozemského života. Musíme tedy říci, že s tímto stavem vědomí se vůbec nenacházíme ve stejném světě, v němž obvykle jsme.

Představte si to graficky. Když se v tomto okamžiku narodíme [přednášející kreslí] a tady žijeme dále: ve chvíli, kdy se dostaneme, mohu-li to tak nazvat, do stavu mědi - po včerejší přednášce tomu rozumíte - nebudeme, pokud je nám například čtyřicet, svým poznáváním v současnosti. Svým poznáváním však nebudeme ani, řekněme, v pětatřicátém nebo třicátém roce. Můžeme se vracet jen k tomu, co jsme prožili v duchovním světě bezprostředně před svým narozením. Můžeme to udělat pro sebe, můžeme to udělat pro druhé lidi, nemůžeme však zachytit to, v čem stojíme ve svém všedním životě. To ovšem platí zase jen pro člověka.

Pro zvířata platí, že to, čím jsou fyzicky ve fyzickém světě, nevidíme tak jako obvykle, ale že se podíváme nahoru do

nejbližšího světa a vidíme to, co jsem nazval rodovou nebo druhovou duší. Vidíme do jisté míry auru zvířecích rodů. Když se pak podíváme do světa, vidíme tento svět vůbec změněný a poznáváme něco, co je vlastně velmi důležité pro lidstvo, na co se však v dnešním materialisticky smýšlejícím věku vůbec nebere ohled.

Když se všim, co se dnes můžeme naučit až po nejvyšší univerzitní vědu všech fakult, předstoupíme před bytost, která je pořád ještě tady jako bohyně Natura, o níž v živém smyslu hovořili učitelé ve škole v Chartres, o níž hovořili Bernardus Silvestris, Alanus ab Insulis a další, když předstoupíme před tuto bytost, pak cítíme, že jsme právě s naším dnešním poznáváním ve vskutku nevědoucím rozpoložení. Neboť si řekneme: Ty vlastně podle dnešního vědění a poznání víš jen to, co se vztahuje ke světu, který prožíváš mezi narozením a smrtí, a co přestává být pravdou, jakmile se svým vědomím ponoříš byt jen do nejbližšího spirituálního světa tak, že můžeš sledovat mrtvého ještě po jeho smrti.

Učíme se chemii, ale to, co se v chemii učíme, platí jen pro svět, ve kterém žijeme mezi narozením a smrtí. Veškerá chemie nemá význam ve světě, v němž sledujeme mrtvé po smrti. Všechno, co se zde ve fyzickém světě učíme, nemá pro onen svět vůbec žádný význam, je to jen vzpomínka, jakmile jsme tam v tom světě. A svět, ve kterém pak jsme, se nám v tu chvíli otevírá a my cítíme, že svět, ve kterém jsme se tolik naučili, tento každodenní svět mizí. Ten druhý svět se v tu chvíli otevírá.

Předpokládejme, že budeme mít ve světě, ve kterém stojíme mezi narozením a smrtí, nějakou horu [přednášející kreslí]. Ta hora je pro nás v tomto světě vskutku hutná. Nejprve se na ni díváme zdálky. Ona nám odráží světlo, které jí dává slunce. Vidíme ji v jejích tvarech, v jejích obrysech. Půjdeme k ní. Blížíme se k ní, jsme čím dál blíže. Cítíme, že nám klade odpor, když na ni vystoupíme. Dělá na nás dojem něčeho reálného. Nyní budeme v jiném

*naše fyzické  
poznání  
nemá  
význam pro  
onen svět*

*příklad  
poznání  
hory a  
oblaku*

světě. Všechno, o čem jsme řekli, že je to pevné, teď jako by přestávalo mít význam a něco jako

by z hory vystupovalo, bylo větší a větší, něco, co na nás dělá dojem jiné reality.



A dále když budeme zde v každodenním světě, uvidíme nad horou oblak. Budeme přesvědčeni, že se nachází nahoře nad horou jako zahuštěná pára. Tento oblak také přestane mít svou reálnost a opět z něj začne vycházet něco úplně jiného. To co z něj vyjde, se spojí s tímto zvolna se vytrácejícím oblakem a s horou a objeví se něco nového, nová realita, která nebude pouhou mlhou, ale která bude mít podobu. A tak je tomu se všemi věcmi. Vidíme tu spoustu věcí, například mnoho lidí. Ve chvíli, kdy vstoupí do duchovního světa, zmizí ostré obrysy. Musíte si, milé dámy, skutečně připustit myšlenku, že všechny vaše krásné šaty pak nebudou vidět. Naproti tomu ze všeho, co tu sedí, vyvstane to duševně-duchovní. Z okolí však přistoupí to, co tajuplně vládne v povětrí a v celém okolí. To přistoupí blíž. Vznikne nový svět. A v tomto světě je mrtvý po smrti. Nyní si však uvědomíme něco jiného. Povšimneme si něčeho jiného. Kdyby nebyl tento svět, do kterého jsme teď vstoupili, kdyby tento svět nebyl také přítomný všude, kde je přítomný svět, který vidíme mezi narozením a smrtí, pak bychom jako lidé neměli oči ani uši, neměli bychom vůbec žádné smysly.

Neboť svět, který popisuje chemik, který popisuje fyzik, tento svět nám žádné smysly dát nemůže. Byli bychom zcela beze smyslů, byli bychom slepí a hluchí. Smysly by se v nás neutvořily.

Podívejte, to je to překvapivé, když Brunetto Latini dorazil ze Španělska do blízkosti svého rodného města Florencie a když utrpěl mírný sluneční úpal a dostal se tak do jiného světa. Vtom si uvědomil: Své smysly máš z tohoto jiného světa.

Jako člověk bys byl beze smyslů, kdyby tento jiný svět neprostupoval obvyklý svět, který jinak vidíš. Tím, že tvé smysly jsou vsazeny do tvého těla, jsi tedy spojen s tímto druhým světem.

A ve všech dobách se tento druhý svět (tento výraz můžeme nadále používat) nazýval světem živlů. V tom světě nemá smysl mluvit o kyslíku, vodíku, dusíku a tak dále.<sup>1</sup> O těch můžeme mluvit mezi narozením a smrtí. V tom světě má smysl mluvit jenom o živlech, tedy o zemi, vodě, vzduchu, ohni a světlu a tak dále. Neboť to, co je specifické pro vodík, kyslík a tak dále, nemá vůbec žádný vztah k našim smyslům. To co zjistí chemik u pachu fialek nebo u Asa foetida<sup>2</sup>, tedy že má zápach, který je někomu velmi sympatický a jinému nanejvýš nesympatický, tedy co takový chemik zjistí a označí názvy látek, to nemá význam. Naproti tomu je to všechno, co tu působí jako zápach, produhovnělé. Ve smyslu světa, do něhož mrtvý bezprostředně po své smrti vstupuje, bychom to museli označit jako vzdušné, ovšem jako diferencovaný vzduch, jako vzduch všude produhovnělý. Takže naše smysly mají kořeny ve světě živlů, ve světě, kde ještě má smysl mluvit o zemi, vodě, ohni a vzduchu.

Vidíte, tady k nám oproti chybné myšlence přichází myšlenka správná. Jak se zachová moderní filosof, který je dnes, jak

---

1 Přednášející naráží na to, že v němčině se pro chemické *prvky* i pro klasické *živly* používá stejný výraz *das Element*. (Pozn. překl.)

2 Označení pryskyřice orientální rostliny *Ferula assafoetida*, česky ločidlo čertovo lejno; tato pryskyřice, resp. kořen rostliny, který ji obsahuje, se používá jako koření nebo v homeopatickém lékařství a nazývá se také asa nebo asant. (Pozn. překl.)

on sám říká, rozumný, který překonal naivitu názorů dřívějších dob? Takový filosof řekne: Inu, názory dřívějších dob byly hrubé. Tyto názory hovořily jen o hrubých živlech - o zemi, vodě, ohni a vzduchu. My víme, že existuje sedmdesát až osmdesát prvků, nejen čtyři nebo pět. - Kdyby nějaký Řek vstal z mrtvých (tedy takový, jaký byl tenkrát, nikoli v novém vtělení) a kdyby si to musel vyslechnout, pak by řekl: Ano, jistě, máte kyslík, vodík a tak dál, to jsou vaše prvky. Zapomněli jste však, co jsme my měli v našich čtyřech živlech. To už nevidíte. O tom už nic nevíte. Avšak s vašimi dvaasedmdesáti nebo pětasedmdesáti prvky by nikdy nevznikly smysly; ty totiž vznikají ze čtyř živlů. Člověka jsme proto znali lépe. Věděli jsme, jak se v něm tvoří to vnější, periferní, co je prostoupené smysly.

Vjemy, jež měli takoví dávní lidé, kteří se přiblížili zasvěcení, lidé jako byl Brunetto Latini, můžeme cítit jen tehdy, cítíme-li je z hlediska duše, vezmeme-li v úvahu to překvapivé, to zarážející, to, co duši rozrušuje a strhává. Samozřejmě, pokud někdo dosud věřil, že realita je to, co tady vidí jeho oči, co tady slyší jeho uši, a pak přijde na to, že tato realita by nemohla vytvořit dokonce ani oko a ucho, ale že v pozadí za touto realitou musí být to, co jsem zde popsal, tak jím to v první chvíli otřese.

*ožívující  
poznání*

A to je zase to podstatné: že nemůžeme dospět k žádnému takovému poznatku, stojíme-li před přírodou obvyklým mrtvým způsobem a zůstáváme-li takoví, jací jsme obvykle. Všechno ihned začne žít, vstoupíme-li do tohoto světa. Řekneme si: Hora, kterou známe, je mrtvá. Vůbec jsme nevěděli, že v ní něco žije. Něco v ní však žije. A teď je to tu. Oblak se nám dříve jevil mrtvý; teď se objevuje to živé, co v něm je a co jsme dříve neviděli. Všechno ožívá. A v tomto živém působení se zase zjevuje také to bytostné.

*vstupujem  
e do  
bytostná*

Tady si z mozku nevymačkáváme přírodní zákony, ale

stojíme tu před duchovní, před spirituální bytostí, totiž před bytostí Náturou, která nám toto říká, která nám toto ukazuje, která nám tyto věci reálně sděluje. A skutečností se stává to, že se člověk o tom, co je kolem něj, dorozumívá s bytostmi nadsmyslového světa. Tak z pouhé abstraktnosti zákonitostí světa vstupujeme do bytostná, kde cítíme (místo abychom pomocí experimentu a přemýšlení dávali dohromady přírodní zákony), že stojíme před bytostmi jiného světa, které nám pro naše poznání něco sdělují, protože vědí to, co se my jako lidé teprve máme naučit.

*smysly a  
mozek: živly  
a prvky*

A tak správnou cestou vstupujeme do duchovních světů. Přitom zjišťujeme: Kdybys měl jenom smysly, kdybys měl jen oko s jeho zrakovými nervy, nos s jeho čichovými nervy, ucho s jeho sluchovými nervy a kdyby se všechny tyto nervy pouze směrem dozadu spojovaly, pak bys vůbec nepřišel na to, že existuje kyslík, vodík, dusík a tak dále, že existují všechny tyhle záležitosti, které jako člověk vnímáš mezi narozením a smrtí. Člověk by se díval do světa žívlů. Všude by viděl zemi, vodu, vzduch a oheň. A to, co by tu bylo jako další diferenciacce pevného, tedy zemitého, nebo tekutého, tedy vodnatého, by ho zajímalo stejně málo jako milionáře drobné. Prostě by se o to nezajímal. Našimi nervy, vycházejícími ze smyslů, víme jako smysloví lidé o živelném světě. A ve chvíli, kdy si to, co jsem vyprávěl, uvědomíme, uvědomíme si také, že u nás lidí vedou smyslové nervy dozadu, dále se diferencují, zdokonalují a že zde uvnitř tvoří něco takového, jako je mozek. Tím se nedostáváme více do sebe samých, nýbrž ven ze sebe, a k podstatě čtyř žívlů, země, ohně, vody a vzduchu, připojujeme to další, co se jinak učíme mezi narozením a smrtí.

*život ve  
smyslech:  
imaginac  
e*

Avšak celý tento mozek, který se vyhrnuje z dozadu vedoucích zrakových nervů, sluchových nervů a tak dále, celý tento mozek, který je pro nás jako lidi tak drahocenný,

má však význam jenom mezi narozením a smrtí. To co je tady uvnitř lebky u člověka ještě obzvlášť vyhrnuto<sup>3</sup>, má význam jen pro pozemský život. Pro duchovní svět je mozek něco naprosto bezvýznamného. Proto také musíme mozek zase vypnout, už když chceme vstoupit do onoho prvního světa, sousedícího s naším světem. Mozek musíme vypnout. Pro vyšší nazírání je

---

<sup>3</sup> V něm. orig. *aufgestulpt*. (Pozn. překl.)



to strašlivě rušivý orgán. A s vypnutým mozkiem musíme hned zase žít ve smyslech, nyní však musí být do smyslů vtisknuta ona probouzející se spirituálnost; pak dostaneme imaginaci. Smysly jinak vnímají smyslové obrazy ve vnějším fyzickém světě a mozek je převádí na abstraktní myšlenky, na mrtvé, abstraktní myšlenky. Když mozek vypneme a budeme žít zase ve smyslech, pak budeme všechno opět vnímat v imaginacích. To si uvědomíme. Pak také budeme vědět, že ponoření se do hlubších životních stavů je spojeno s rozvíjením vyšších duchovních stavů vědomí, než jaké máme v obvyklém životě.

*oranžová*



**mozek** Naše smysly, které jsou, jak známo, na povrchu, tedy oko, ucho,  
**vymazáv** tyto smysly neustále vnímají tento svět [viz nákres, červená]. Tady,  
**á svěi** vážení přítomní, stojíme. Naše smysly, které máme na povrchu, vidí  
**živlu** tento živelný svět. Vidí i mrtvé, ještě roky poté, co zemřeli. Že to  
všechno je vymazáno, to je dáno tím, že za smysly je mozek [oranžová]. Teď tu  
stojím se svým mozkiem, se svými smysly. Tento člověk, který se nachází na  
mém vnějším povrchu, v tom vidí duchovní svět, vidí v tom mrtvé v letech po  
smrti. Avšak můj mozek to všechno vymazává, vymazává zemi, vodu, oheň a  
vzduch; a já se dívám na to, co tu v ostrých obrysech je jako fyzický svět, co tu  
je jen pro svět, který prožívám mezi narozením a smrtí. Je  
tu svět zcela jiného druhu. Já ho svým mozkiem  
vymazávám a dívám se na svět, který je člověku známý  
jako svět obvyklého vědomí.

*ponořit  
se  
duchem  
do  
myslů*

A tak pro nynějšího člověka existuje meditace, o které  
jsem mluvil včera. Pro dřívějšího člověka existovalo po  
meditaci ještě i požití takových kovovostí, jak jsem to včera rozvedl. Uvedení do  
zpočátku nejbližšího stavu vědomí tak spočívá v tom, že vypneme vědomí  
mozku a duchem se ponoříme do vědomí, které mají naše oči, naše uši.  
Zvířata to mají také, neboť fyzicky mozek za smysly vyvinutý nemají. Nemají v  
sobě ovšem duši nadanou Já, takže se duchem nemohou ponořit do svých  
myslů. Noří se jen svou hrubou duševní částí, a nevidí tedy to, co ve svém  
okolí může vidět člověk, když se do myslů ponoří duchem. Zvířata však vidí  
stejným způsobem; nízko, nikoli individuálně vysoko, vidí zvířata.

...

Co dále řeknu o kovovosti, tedy o vlastní substancialitě nerostů, berte prosím,  
vážené dámy a pánové, s veškerou rezervou, na niž jsem upozorňoval včera a  
kterou jsem shrnul do věty: Vnitřní oživení duše vlastnostmi kovů, tedy jaksi  
vytvoření vnitřního soužití s kovovostí v morálním smyslu, patří pro dnešního  
člověka ke skutečnému spirituálnímu vývoji. Podávání kovovosti lidskému  
organismu však patří do působnosti lékaře. - Tedy vás prosím, abyste s touto  
rezervou přijali to vše, co chci ještě říci o mystériu jiných kovů, než jsou ty, o  
nichž jsem již hovořil.

Především je to tak, že ten, kdo svět pozoruje  
duchově, to znamená kdo dovede fysis, fyzické substance  
nahlížet tak, že v nich vidí spiritualitu působící v pozadí,  
stojí způsobem pro něj významným před mystériem merkuria. Kov zvaný  
merkurium je, jak víte, jen částí toho, co se v duchovní vědě obecně nazývá

*mystériu  
m  
merkuria*

Á

Á

Á

Á€Á

„merkuriální“; merkuriální je všechno, co je kovově-tekuté, jenomže v našem přírodním stavu je kovově-tekutý a tedy merkuriální pouze tento jeden kov, to jest rtuť. To je ovšem jen jedno individuum z merkuriálního rodu. Když se v duchovní vědě mluví o merkuriálnosti, pak se mluví o všem merkuriálním a rtuť se považuje jen za představitele merkuriálnosti. Tato rtuť, respekti-

ve merkurium, představuje opravdu významné mystérium. Jeho působnost na člověka je taková, že z člověka vyřazuje všechna působení, kterých se mu dostává z fyzického světa a také ze světa, který jsem právě popsal, ze světa živlů.

My lidé stojíme ve světě tak, že jsme si takové orgány jako náš mozek kdysi vytvořili z fyzického světa. Ještě mnoho dalších orgánů v člověku je vytvořených z fyzického světa, zejména celá řada důležitých žláz, tedy důležitých pro fyzický život. Dále je celá řada orgánů - před chvílí jsem uváděl smysly - vytvořená ze světa, který jsem popsal jako svět druhého vědomí. Měď, železo, tyto kovy uvádějí člověka do tohoto druhého světa.

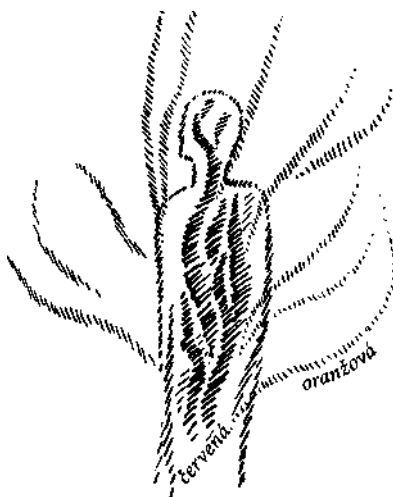
**soustředění** Jinak je tomu u merkuria. Merkurium tady ve světě musí být. A v  
**se** **na** jemné dávce tady taky všude je. Žijeme, mohu-li použít tento výraz, v  
**merkurium** atmosféře merkuria. Avšak ve chvíli, kdy člověk přijme poněkud víc než normální množství merkuria, spěje jeho organismus k tomu, aby vyřadil všechny orgány, které jsou z fyzického a z živelného světa. Astrální tělo člověka je takříkajíc podníceno k tomu, aby zapojovalo jen ty orgány v člověku, které jsou vytvořeny ze světa hvězd. Proto jakmile se vědomí člověka soustředí na kovovost merkuria, na vlastnosti merkuria, na to kovově-tekuté, to zvláštním způsobem nedotknutelné a přece člověku příbuzné, co spočívá v merkuralitě, je člověk vnitřně vyplněn ještě třetím člověkem.

Řekl jsem, že spojením s mědí se člověk vyplní druhým člověkem, který vnitřně tlačí a tísni, který také může vyjít ven z obvyklého fyzického těla a pak sledovat mrtvého (jak jsem popisoval) v nejbližších letech po smrti. Rtuť k sobě ihned přitáhne to, co v člověku vyvolává mnohem, mnohem hutnější vnitřní duševní organismus. Člověk cítí, jako by se vším, čeho se mu teď prostřednictvím rtuti dostává, zmocňoval veškeré látkové výměny svých orgánů. Jak různými cévami proudí v člověku šťávy, to najednou používá, když se mu dostane onoho silného vlivu kovovosti rtuti.

**působení** Zpočátku to není nic, co bychom mohli popsat jako úžasné a příjemné;  
**rtuti:** neboť člověk cítí, jako kdyby neměl mozek, jako kdyby neměl smysly, ale  
**pohyb** jako kdyby všechno v něm bylo v akti-vité a v pohybu, jako kdyby se v něm všechno hemžilo, vnitřně hýbalo a činilo a sprádalo a žilo. Všechno v nás je najednou ve vnitřním pohybu. A my cítíme, že to, co je v nás ve vnitřním pohybu, je spojené s pohybem venku.

Když to všechno člověk po duševním výcviku vědomě prodělá, jak jsem to popsal, pak to schematicky vypadá zhruba takto [viz nákres níže]. Vlivem rtuti, působením impulzu rtuti člověk necítí svůj mozek; je tu díra. To je ovšem dobré pro vnímání spirituálního světa; mozek se k němu nehodí. Ani ostatní orgány

člověk necítí. Cítí však, jak celým jeho organismem prochází pohyb [červená]. A všechny tyto pohyby působí zprvu takovou bolest, bolí tak, jako by byl člověk vnitřně unavený.



Tyto pohyby jsou všude ve spojení s vnějšími pohyby [oranžová]. Vnitřní pohyblivost se spojuje s vnější pohyblivostí. Člověk má dojem, že svět Země, svět živlů nechal pod sebou, že to všechno je dole. Valí se z toho dým a pára. Ale v tomto vzdušném pohybu, který vypadá, jako kdyby stoupal dým a pára, jsou duchovní bytosti. Božská příroda, o níž tak živě mluví ještě Brunetto Latini, se obrátila.

Ona je totéž jako řecká Persefoné, jak jsem vyložil včera. Předtím obracela svou tvář více k Zemi a vysvětlovala nám to, co ještě souvisí s pozemskostí, tak jako život, který člověk tráví zpočátku po smrti. Teď se obrací a my máme pod sebou to pozemské a živelné a nad sebou svět hvězd. Hvězdné světy se tak stávají naším okolím, tak jako jsme předtím na Zemi byli obklopeni rostlinami a zvířaty. A nemáme pocit, jak byste možná očekávali: Jaký jsi nepatrný červík oproti tomu velkému světu hvězd! - ale cítíme se ve své velikosti vůči tomu velkému hvězdnému světu tak, jak se cítíme vůči svému nejbližšímu okolí na Zemi. Také jsem však vyrostli. Svou velikostí jsme dorostli do hvězdných světů. Hvězdy ovšem nejsou hvězdy, jak jsme je viděli, když jsme stáli na Zemi a viděli je očima; nyní se hvězdy odhalují jako kolonie duchovních bytostí. Jsme opět ve světě, který jsem vám již popsal, který jsem vám popsal jako svět vyvolaný v člověku jeho příbuzností s kovovostí cínu.

## **merkurium**

**a hvězd** **svět** Mezi merkuriem a cínem existuje totiž vnitřní příbuzenství v naznačeném směru. Merkurium se zmocňuje určité části naší lidské bytosti, vyzvedá ji ze zbývající lidské bytosti a vnáší ji do onoho duchovního světa, jehož vnějším fyzickým projevením je svět hvězd.

**svět mezi smrtí a novým narozením** Nyní jsme však opět někde jinde, a to tím, že se změnil stav našeho vědomí, že své vědomí již nemáme prostřednictvím smyslů, prostřednictvím mozku, nýbrž prostřednictvím toho, co teď z našeho organismu vyzvedla kovovost merkuria. Tím jsme v úplně jiném světě.

Jsme nyní ve světě hvězd. Mohl bych to však říci i jinak. Svět hvězd je to prostorově; ve skutečnosti však ze světa, v němž jsme prostorově mezi narozením a smrtí, s vývojem uvedeného stavu vědomí vystupujeme a jsme teď ve světě, který jako lidé prožíváme mezi smrtí a novým narozením.

Je vskutku mystériem merkuria, že merkurium člověka vynáší ze světa, v němž je jako ve světě fyzicko-smyslovém, a že ho vnáší do světa, v němž je mezi smrtí a novým narozením, protože rtuť, tedy merkurium, je vnitřně příbuzná s tím v lidské bytosti, co vůbec není z této Země, ale co je sem vnášeno ze světa, který prožíváme mezi smrtí a novým narozením.

Náš koloběh šťáv, tedy to, co teď cítíme, není z tohoto světa, kterým procházíme mezi smrtí a novým narozením.

A nyní si uvědomíme další věc, opět něco, čeho si všiml Brunetto Latini pod vlivem bohyně Náture. Uvědomíme si: Žijeme ve svém koloběhu šťáv, který se však spojuje s koloběhem šťáv celého kosmu; jsme venku ze sebe a jsme v oné zemi, kterou prožíváme mezi smrtí a novým narozením. Poznáváme však nyní povahu tohoto koloběhu šťáv a poznáváme, jak v tomto vnitřním pohybu, v tomto koloběhu šťáv se ze země, kterou procházíme mezi smrtí a novým narozením, vytvořil náš temperament; jak se vytvořil tak, že jsme se stali člověkem buďto sangvinickým, nebo cholerickým, nebo melancholickým, nebo flegmatickým. Ještě hlouběji se nyní chápeme jako smysloví lidé. Procházíme-li světem jako flegmatici, musíme si říci: Naše flegma je podmíněno tím, co jsme prodělali mezi poslední smrtí a tímto narozením. A stejné tak u cholericnosti, melancholické a sangviničnosti.

Do tohoto temperamentu, do toho, co má svůj fyzický výraz v koloběhu šťáv, je však vmícháno ještě něco jiného. Jen si uvědomte, co v tomto koloběhu šťáv máte. Budete-li postupovat jako anatom, jako fyziolog, pak budete mít především něco fyzického. Fyzické je jen výrazem duchovního. To duchovní však u tohoto koloběhu šťáv vůbec není z tohoto světa, ale ze světa, který do člověka působí mezi smrtí a novým narozením.

Když se tedy ohlédneme za svým temperamentem - a to bylo také pro

Brunetta Latiniho to nejpřekvapivější, když mu bohyně Natura objasnila temperamenty - řekneme si: Do temperamentů, které spočívají v koloběhu šťáv, vtiskl svou pečeť život mezi smrtí a novým narozením. - Půjdeme-li však nyní hlouběji, zjistíme, že se zde mísí i to, co nazýváme karmou, co nazýváme osudovou zkouškou. Podíváme-li se na toto zvláštní kovově tekuté merkurium v jeho fyzikální existenci, poznáme ho opravdu jenom tehdy, pokud víme, že v něm spočívá toto tajemství: V kapičce tekoucí rtuti se zasvěcenci vyjevuje hluboká souvislost. A tato kapička tekoucí rtuti je schopna spojit duchovní část člověka s orgány, které ve svém tvarování, ve svém původu pocházejí ze života mezi smrtí a novým narozením.

**fyzické a duchovní** Tak je všechno na světě navzájem spojené, navzájem propletené.

Fyzické je jen iluze, je to fyzická iluze. Duchovní je iluzí jen pro fyzický svět, pro fyzický svět je to abstraktní iluze. Ve skutečnosti je fyzické vpletené do duchovního a duchovní do fyzického. A jestliže si všimneme, že u vadného lidského organismu vznikly tyto vady tím, že jsou napadeny orgány, které jsou vlastně vytvořeny ze země, již prožíváme mezi smrtí a novým narozením, pak musíme v lidském organismu probudit síly, které tyto vady vylepší.

Předpokládejme, že nějaký člověk ukáže lékaři, že má vadnou tu ústrojnost - tedy koloběh šťáv - která je vlastně podněcována ze života mezi smrtí a novým narozením. Stojím tedy před nemocným, jehož koloběh šťáv se odpoutal od duchovního světa. Takový bude ten fenomén. Spirituálně tu věc diagnostikujeme. Spirituální diagnózu ovšem musíme ve vztahu k fyzické diagnóze chápat vždycky tak, jak jsem to včera také naznačil. Zdůrazňuji to pořád dokola, aby nedocházelo k nedorozuměním. Diagnostikujeme tedy, že ten člověk má koloběh šťáv, který se příliš odpoutal od spirituálního světa, jenž prožíváme mezi smrtí a novým narozením. Co musíme udělat?

**léčebné podání rtuti** Terapeuticky musíme tělu vhodným způsobem podat kovovost, která koloběh šťáv uvede opět do kontaktu se spirituálním světem. Tak působí na člověka merkurium. Merkurium působí na lidský organismus tak, že pokud se odpoutají orgány, které se mohou vytvořit jenom ze spirituálního světa, pak je opět uvede s tímto spirituálním světem do kontaktu. Tady vidíte, jak, abych tak řekl, nebezpečný, zároveň však samozřejmě nutný vztah panuje mezi poznáním stavů vědomí v člověku a poznáním nemocí. Jedno tu přechází v druhé.

**Latiniho úžeh** Tyto věci hrály ovšem velkou roli v dávných mystériích. A tyto věci nás také poučují o něčem takovém, co jsem vyprávěl včera. Představte si, že v době, kdy už lidstvo dávno nemělo takové spirituální zření, aby poznalo bohyni Náturu

poučující o tajemstvích přírody, se Dantův učitel Brunetto Latini v určitém rozrušení vrací ze svého vyslaneckého místa ve Španělsku, dorazí do blízkosti svého rodného města, ještě více se rozruší, protože uslyší, jak dopadla jeho vlastní strana, strana Velfů. To všechno koná v takovém rozpoložení, že dostane něco jako lehký úžeh. Kovovost merkuria na něj prostě působila z okolí.

Co to totiž znamená, že dostaneme lehký sluneční úžeh? Znamená to, že nás zasáhne působení z merkuria přítomného v nejjemnějším množství v našem kosmickém okolí. Toto působení zasáhlo Brunetta Latiniho. Díky tomu se k duchovnímu světu přiblížil v době, kdy bylo jinak pro člověka nemožné přiblížit se duchovnímu světu natolik, nakolik se k němu přiblížil on.

To ovšem, vážení přítomní, ukazuje, že v člověku, jak před námi stojí, je něco, co je příbuzné nejen s tím, co nám předestírá přírodovědec, co je příbuzné nejen s tím, co nám předestírá ten, kdo už může sledovat mrtvého v jeho dalším kroku po smrti, ale že lidská bytost, jak je v nás, má vztah k něčemu ještě mnohem vyššímu, k něčemu zcela duchovnímu, jak to prožíváme mezi smrtí a novým narozením. Můžete pochopit tvar jater, tvar plic, budete-li postupovat s obvyklou vědou. Můžete pochopit stavbu smyslových orgánů, vezmete-li si na pomoc to další vědění; toto vědění však naše dnešní fyzika používá jen hrubým způsobem. Nikdy však nepoznáte osobitost oběhu [šťáv] ve vzpřímeném člověku, nebudete-li k němu přistupovat s iniciační vědou. A nikdy také nepoznáte tajemství kovovosti, když k ní zase nebudete přistupovat s iniciační vědou.

Tím je však také řečeno, že ve smyslu toho, co zde bylo *léčení* uvedeno, nikdy nepoznáte podstatu nemocí, nebudete-li k *spirituálním poznáním* nim přistupovat s iniciační vědou; fyzickými vlastnostmi kovů totiž pomoci nemůžete. Fyzickými vlastnostmi kovů můžete léčit mozky, pokud je znáte. Nemůžete léčit koloběh šťáv. Ale to, co vám tu říkám, není tak docela pravda; můžete totiž léčit jen tu nejhrubší hmotu mozku. V mozku je však také koloběh šťáv. Ve skutečnosti proto nemůžete ani mozky léčit kovy; můžete je léčit jen spirituálním poznáním. Můžete si říci: Ano, ale jak to, že dnešní lékařství přesto léčí? - Ono léčí tím, co mu jako tradice ještě zůstalo z dávných dob. Ještě se ví, co staří věděli o spiritualitě kovů. To se používá. Používá se to mezi tím, co bylo objeveno čistě fyzicky a co moc nepomáhá. A kdyby jednou materialismus zvítězil a všechno by bylo zapomenuto, pak už by

---

4 V něm. orig *nächste*, což může znamenat i *nejbližší*; přednášející má zřejmě na mysli nejbližší vyšší vědění za vědění fyzického světa. (Pozn. překl.)



nic nepomohl žádný lék, který byl objeven jen fyzickou cestou.

Stojíme již v bodě vývoje lidstva, kdy - poněvadž dávné tradice vycházející z původního jasnozření zvolna zmizely - musí být novým způsobem nalezeno spirituálně.

...

**kovovost** Mystériem zcela zvláštního druhu je mystérium, které spočívá za  
**t** kovovostí stříbra. Můžeme-li říci, že za mědi spočívá kosmická  
**stříbra** impulzivita, která v lidské bytosti vykouzlí prvního vyššího člověka, že za  
merkuriem spočívá druhá kosmická síla, která v něm vykouzlí druhého člověka,  
jenž souvisí se světem hvězd, a tím se spirituálním světem, který prožíváme  
mezi smrtí a novým narozením, pak musíme o kovovosti stříbra říci ještě něco  
docela jiného.

Pokud člověk vystupňuje, zvýší své příbuzenství se stříbrem takovým  
způsobem, jak jsme to viděli u kovovosti mědi a u kovovosti merkuria, obrátí se  
na ještě hlubší ústrojnost v sobě. Merkuriem se obracel na cévní ústrojnost,  
která ho spojuje s cirkulací v celém kosmu, která ho spojuje se spiritualitou  
kosmu. Když vystupňuje vztah ke stříbru, spojí se bezprostředně s tím, co sem  
jako síla, jako impuls přichází z dřívějších pozemských životů.

**stříbro -** Můžeme tedy říci, že soustředí-li se člověk na zvláštní vlastnosti  
**tepelná** stříbra - což dlouho trvá, než to začne působit - soustřeďuje v sobě síly,  
**impulzivita** které souvisejí s tím, že teď nejenže nechají jeho cévy cirkulovat tekutiny,  
**krve** šťávy, ale že prostřednictvím cirkulace krve začne obíhat teplo. Pak se  
člověku ukáže jako skutečnost, že v tom, co v jeho krvi obíhá jako teplo, co z  
něj teprve dělá lidskou bytost díky tomu, že v sobě pociťuje určité teplo, a tím  
látkovost krve, ale také duchovnost krve, spiritu- álnost krve, že v tom tedy  
působí to, co sem sahá z dřívějších inkarnací. - A v příbuzenství se stříbrem se  
bezprostředně vyjadřuje to, co může působit na tepelnou impulzivitu krve. Tím  
se ale vyjadřuje také to, co nás spirituálně vede k dřívějším pozemským  
životům.

Představte si, že ve stříbru získáváme kovovost, která člověka do jisté míry  
upozorňuje na to, co je v něm teď v tomto pozemském životě ještě z dřívějších  
pozemských životů. Náš krevní oběh se svou nádhernou tepelnou diferenciací  
totiž nepochází z tohoto fyzického světa. Nepochází ani z živelného světa,  
který jsem vám vylíčil. Nepochází dokonce ani jen ze světa hvězd. Ze světa  
hvězd pocházejí směry krevního oběhu. Avšak v tom, co vlastně krví náležitě  
pulzuje jako teplo našeho života, působí to, co sem zasahuje z dřívějších  
pozemských životů.

Na to bezprostředně apelujeme, když *mystériu*  
apelujeme na síly stříbra ve vztahu k člověku. *m*

Mystérium stříbra tak souvisí s opakovanými *stříbra:*  
pozemskými životy. Stříbro je jedním z *mystériu*  
nejpůsobivějších příkladů toho, že všude žije *m*  
spiritualita, i ve fyzickém světě. Kdo se na stříbro *krve*

dovede podívat správnými očima, ten ví, že stříbro je vnějším znamením bohů pro koloběhy lidského pozemského života. Proto také mystérium stříbra souvisí s rozmnožováním, se všemi tajemstvími, jež se k rozmnožování vztahují, a to proto, že člověk vede rozmnožováním svou bytost k dřívějším pozemským životům. Bytost, která existovala v dřívějších pozemských životech, vniká rozmnožováním do fyzického života. Je to ale stejné tajemství jako tajemství krve. A tajemství krve, mystérium krve, je mystériem stříbra. Tady můžeme říci, že tajemství tepla krve je tajemstvím, mystériem stříbra.

Proud poznání opět směřuje od tohoto *odpoutání*  
normálního průběhu v člověku k průběhu *od*  
patologickému. Představte si, že na základě *dřívějších*  
okolností, které jsou právě v současném světě, z *pozemskýc*  
*h životů*

něhož krev nesmí být zahřívána - neboť musí být zahřívána prostřednictvím světů, kterými jsme prošli v dřívějších pozemských životech - představte si tedy, že krev bude ve svém teple současným světem narušována, nikoli podněcována tím, s čím jsme spirituálním poutem spojeni z dřívějších pozemských životů. Pak vzniknou chorobné stavy, o nichž můžeme říci, že vznikly v důsledku toho, že všechno, co souvisí s teplem naší krve, je odpoutané od toho, s čím by vlastně mělo souviset, totiž od dřívějších pozemských životů. Co je to horečka? Horečka, chápaná spirituálně, je výsledkem odpoutání lidské ústrojnosti od normálního začlenění do nadále působících pozemských životů. Pokud lékař dokáže diagnostikovat, že se v případě některé nemoci jedná o situaci, kdy vnější svět na člověka něčím působil tak, že mu hrozí odpoutání jeho ústrojnosti od dřívějších pozemských životů, pak tento lékař přistoupí k terapii stříbrem. A velmi pěkný příklad můžeme uvést právě s ohledem na to, co se před nedávným přihodilo v Klinicko-terapeutickém ústavu paní dr. Wegmanové v Arlesheimu. Taková situace, jak jsem naznačil, může spirituálně nastat v důsledku toho, že působením vnějších okolností je zde náhle nebezpečí, že se lidský organismus v osobitosti své krve odpoutá od předchozích pozemských životů. Taková situace může najednou nastat. A právě to se v jednom zvláštním chorobném případě před nedávným stalo v Klinicko-terapeutickém ústavu paní dr. Wegmanové.

Jednalo se o to, co se v materialistickém lékařství nazývá „okultní horečka“: náhlé zvýšení teploty u již uzdraveného člověka, zvýšení, které se vůbec nečekalo. Paní dr. Weg- manová stála najednou před takovým případem. Na základě svého inspirovaného lékařského poznání nasadila v tu chvíli kúru stříbrem. Když mi to pak vyprávěla, stál před námi celý ten případ ve své nádherné kosmické souvislosti. Z toho vidíte, jak se tyto věci pohybují cestami, které souvisí s vývojem člověka ke spiritualitě a které na druhé straně souvisí s tím, co vede k patologii a pak k terapii.

Čím je to dáno, že zasvěcenec dovede pohlížet na dřívější pozemské životy? Dokud je s nimi člověk spojen tak jako v obvyklém životě, že mašíruje svou karmou a dřívější pozemské životy prostě působí, pak na dřívější pozemské životy pohlížet nemůže. Tady jsme v současném pozemském životě [přednášející kreslí]. Jsme spojeni s dřívějšími pozemskými životy; ty působí do tohoto života. A působí tak, že pod jejich vlivem naplňujete svou karmu, že ve smyslu své karmy mašírujete světem. Nemůžete se však podívat zpět. S obvyklým vědomím se nemůžete podívat zpět. Chcete-li se podívat zpět, musíte to vlákno nejprve na okamžik přetrhnout, musíte se odpoutat. Když se odpoutáte, když se dřívější pozemské životy stanou objektivními, pak se můžete podívat zpět.

Musíte si samozřejmě osvojit schopnost - ještě o tom budu mluvit - toto vlákno pak zase ve vši normálnosti navázat. Když ho znovu nenavážete, budou z vás pomatenci, nikoli zasvěcenci.

Podívejte, máte tady jev, ke kterému ve spirituálním vývoji dochází: odpoutání se od spirituálních vláken, která člověka spojují s dřívějšími pozemskými životy. Nemoc to dělá v abnormálním případě. Nemoc to dělá patologickým způsobem. Nemoc se ukazuje být abnormálním objevením se toho, co ve vyšší sféře musíme normálním způsobem přivodit k tomu, abychom spirituálně zřeli, abychom měli jiné stavy vědomí. Když se krev, odloučená od ostatního organismu člověka, oddá jeho vědomí - krev má totiž zvláštní vědomí; už jsem vám o takových zvláštních vědomích určitých tělesných orgánů povídal - když se krev emancipuje od ostatního organismu, pak se v abnormálním stavu dívá zpět na dřívější pozemské

životy. To však zůstává podvědomé. K vědomému pohledu zpět se vlákno musí nejprve přetrhnout. K chorobnému pohledu zpět se přetrhnout nemusí.

Tak nás pohled na něco takového, jako je kovovost stříbra, které se osvědčuje jako skvělý lék právě u všech onemocnění, majících nějakým způsobem karmický původ, tak nás mystérium stříbra vede hluboko do jiných mystérií světa. Tím jsme tedy zhruba vyčerpali kovovosti, které bylo třeba zmínit s ohledem na jiné stavy lidského vědomí. Nyní půjdeme dál v pozorování těchto stavů vědomí a ve vztahu, který člověk může prostřednictvím těchto stavů vědomí navázat s jinými světy; jinými slovy, v dalších přednáškách se v našem výkladu budeme ubírat po správných cestách ke spiritualitě.

*Torquay, 15. srpna 1924*

*Rudolf Steiner*

GA 243